

Resultaten vragenlijst Generatie Rookvrij naar Vlaamse Lokale besturen - December 2020

Lore Pil – Kom op tegen Kanker

In december 2020 stuurden we een vragenlijst naar alle lokale Vlaamse besturen (300) in verband met de bekendheid van Generatie Rookvrij en de activiteiten van de gemeentes binnen Generatie Rookvrij, de evaluatie van het proces van het rookvrij maken van terreinen, de tevredenheid van de aangeboden materialen ter ondersteuning en toekomstplannen binnen Generatie Rookvrij. Op die manier krijgen we meer zicht over hoe wijdverspreid de maatschappelijke beweging al dan niet al is, hoe de gemeentes/steden het proces ervaren en waar wij kunnen verbeteren. In dit rapport beschrijven we de resultaten die we uit de vragenlijst hebben verkregen en wat we met deze resultaten kunnen doen.

We kregen eind december 147 ingevulde vragenlijsten binnen, waarvan **126 unieke responses**.

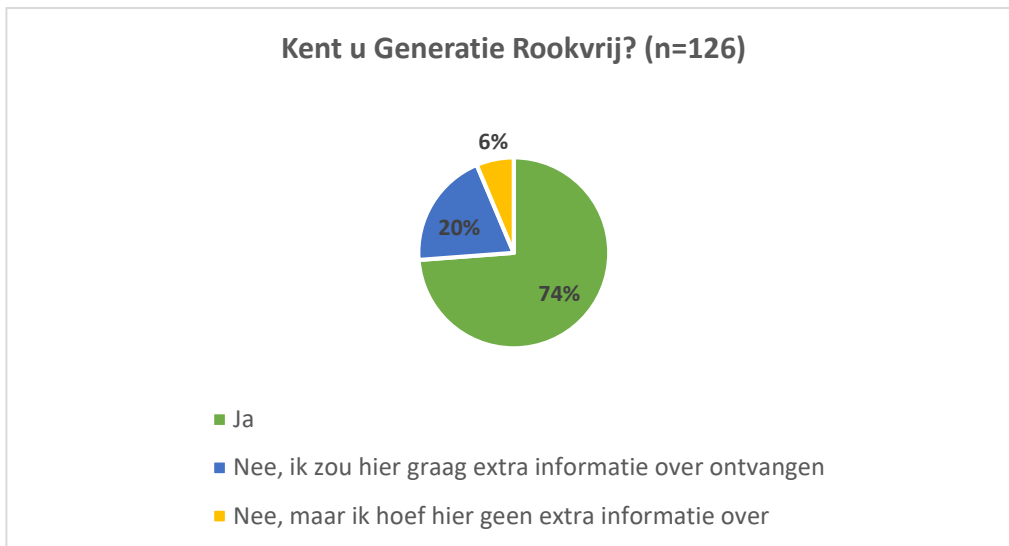
- 27 gemeentes van < 10.000 inwoners
- 61 gemeentes/steden van 10.000-20.000 inwoners
- 34 steden van 20.000-50.000 inwoners
- 4 steden van > 50.000 inwoners

Deze verdeling volgt de verdeling van de gehele Vlaamse populatie

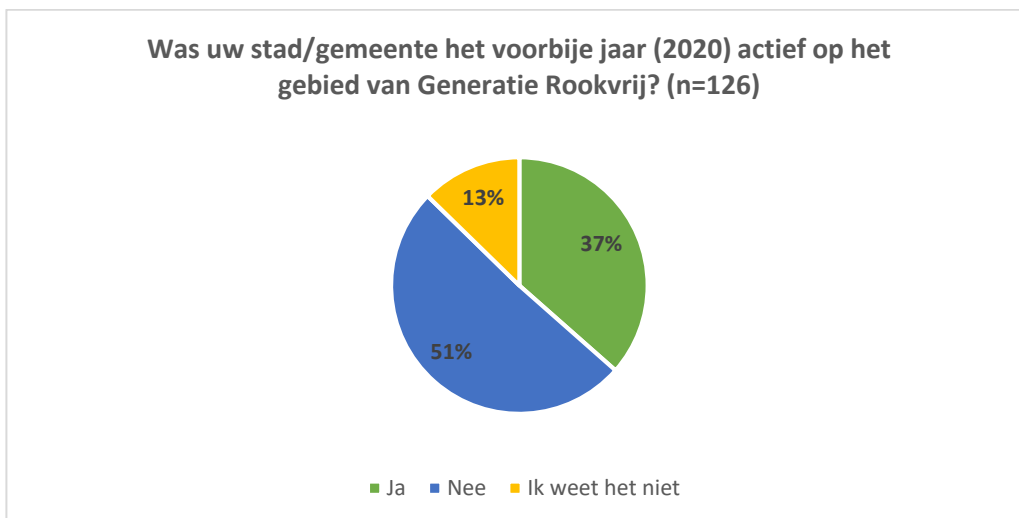
In de excelfile die we met de werkgroep gemeentes en alle logo's bijhouden, staan nog 46 extra gemeentes die bezig zijn rond Generatie Rookvrij, maar de vragenlijst niet invulden. Dit maakt dat we info hebben van 172 steden/gemeentes in Vlaanderen. De resultaten hieronder vermeld bevatten enkel informatie over de steden/gemeentes die de vragenlijst invulden, tenzij specifiek anders vermeld.

Bekendheid en activiteit Generatie Rookvrij

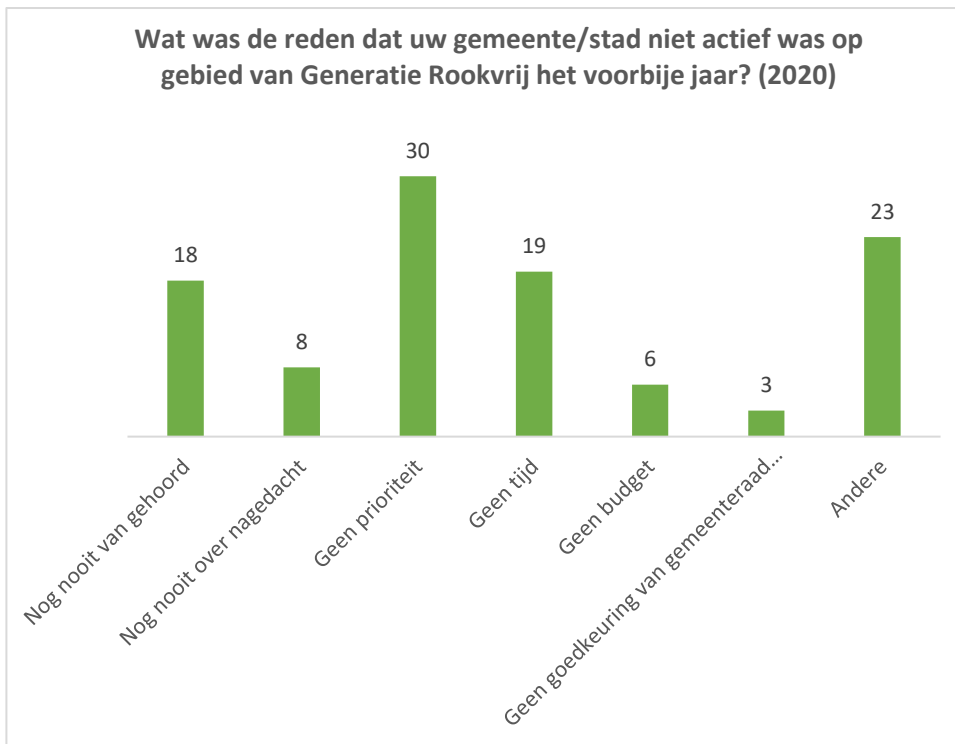
- Bijna 3 op 4 respondenten kent Generatie Rookvrij (74%). Van zij die Generatie Rookvrij niet kennen, willen de meesten hier graag extra informatie over ontvangen (gaat om 25 gemeentes).

- 37% van de respondenten (46) geven aan dat hun stad/gemeente het voorbije jaar actief was op het gebied van Generatie Rookvrij. 51% (64) geeft aan van niet en 13% (16) geeft aan er geen zicht op te hebben. Van de kleinere gemeentes (<10.000 tot 20.000 inwoners) die de vragenlijst invulden antwoordde 30% hier ja, terwijl dit bij de middelgrote steden bijna 50% was en bij de grote steden 75%.

- Er werd gepeild naar de reden waarom de stad/gemeente het voorbije jaar niet heeft ingezet op Generatie Rookvrij. De belangrijkste redenen die werden aangehaald waren geen prioriteit, geen tijd of nog nooit van gehoord.

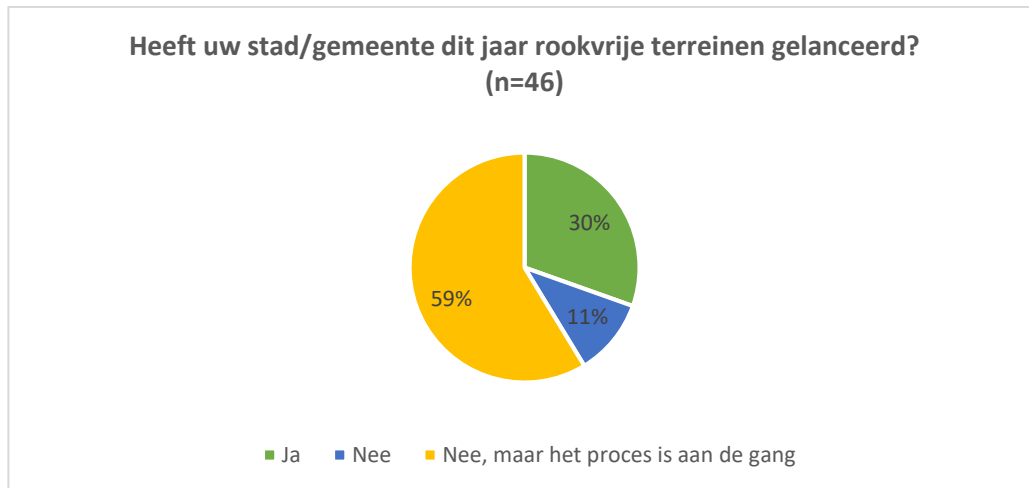

Er werden ook tal van andere redenen opgegeven die ze zelf konden invullen:

- 6 gemeentes gaven aan dat het project binnenkort wordt opgestart.
 - 3 gemeentes gaven aan dat in 2020 de prioriteit op corona lag en er dus geen ruimte was voor nieuwe zaken, 2 gemeentes gaven aan dat door corona de lancering uitgesteld is.
 - “in 2018 zijn er borden geplaatst in de speeltuintjes. in 2020 is er verder niets gebeurd rond Generatie Rookvrij. “
 - “Binnen onze preventieraad werken we voornamelijk themagericht. Afgelopen jaar hebben we getracht om onze gemeente 'dementievriendelijker' te maken.”
 - “Sensibilisering rond roken werd gedaan, maar aan de hand van andere acties. “
 - “Momenteel werken we wel intergemeentelijk rond stoppen met roken maar specifiek naar generatie rookvrij nog niet. Het staat wel mee op de planning om uit te werken.”
 - “Al wel besproken op onze Gezondheidsraad maar (oa. door Corona) nog geen concrete plannen.”
 - “In het regionaal samenwerkingsverband van Midwest (16 gemeenten) is dit in het overleg aan bod gekomen en willen we in de toekomst een regionale actie ondernemen voor rookvrije sportcentra. Met 16 gemeenten een communicatiecampagne voeren zal meer impact hebben, ook naar de media toe.”
- Steden en gemeenten die vorig jaar actief waren in kader van Generatie Rookvrij werden gevraagd of ze rookvrije terreinen hebben gelanceerd. 59% (27) antwoordt dat ze middenin het proces voor het lanceren van rookvrije terreinen zitten en 30% (14) geeft aan in 2020 rookvrije terreinen te hebben gelanceerd. Het antwoord ‘nee’ hoeft hier niet per se negatief

te zijn, het kan ook zijn dat een gemeente in 2019 alle speel- en sportterreinen rookvrij maakte en dit jaar geen extra rookvrije terreinen meer heeft gelanceerd.

In de excelfile die we met de werkgroep gemeentes en alle logo's bijhouden, staan nog 32 extra gemeentes waar het proces voor rookvrije terreinen momenteel aan de gang is en 4 die in 2020 rookvrije terreinen hebben gelanceerd – maar de vragenlijst niet invulden. Dit maakt dat er eind 2020 naar schatting **59 steden/gemeentes zijn die bezig zijn met het rookvrij maken van terreinen en 18 steden/gemeentes rookvrije terreinen hebben gelanceerd in 2020.**

De 18 gemeentes die in 2020 rookvrije terreinen lanceerden, lanceerden **ongeveer 205 rookvrije speelterreinen en 70 rookvrije sportterreinen.**

Enkele gemeentes maakten ook andere locaties rookvrij in 2020:

- zone rond het stadhuis/gemeentehuis
- zone rond alle publieksingangen van gemeentelijke gebouwen
- binnenkoer cultureel centrum en parking administratief centrum
- zone rond de schoolpoort
- jeugdbeweging

Evaluatie rookvrije terreinen

Van de gemeentes die in 2020 rookvrije terreinen lanceerden en de vragenlijst invulden (14), gaf de meerderheid (9) aan dat de bezoekers/bewoners zich **vaak aan de afspraken houden.**

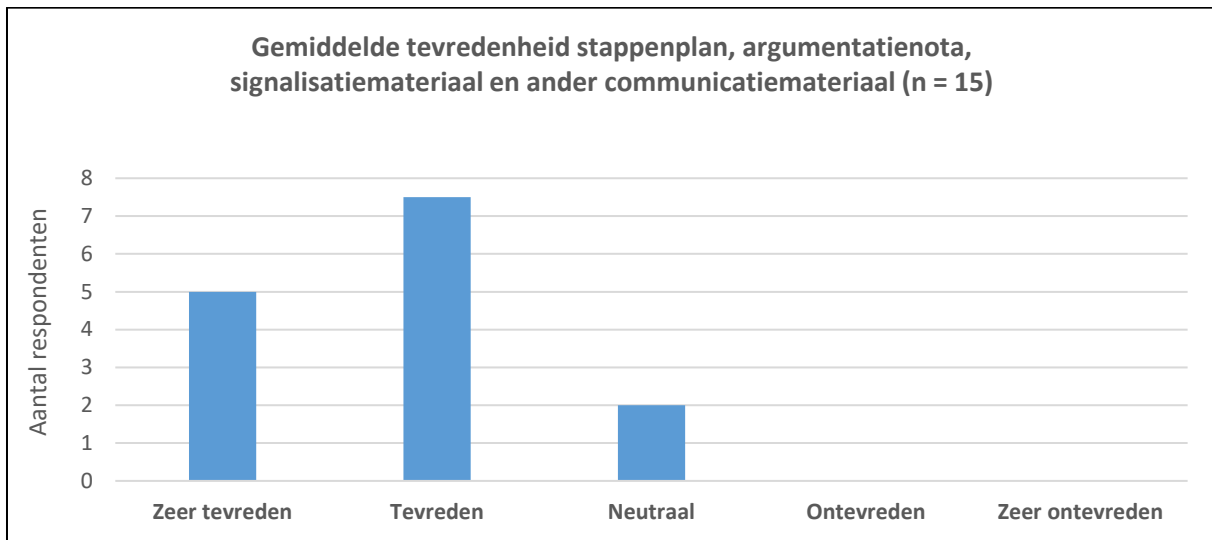
Meer dan de helft (8) geeft aan dat de reacties van de **bezoekers/bewoners positief** is, slechts enkele geven neutrale reacties weer (3), negatieve reacties werden tot nu toe niet ervaren.

Bijna alle (10) gemeentes die in 2020 rookvrije terreinen lanceerden, vinden **het project levendig houden** het moeilijkst. Tijd (4) en middelen (2) staan op de tweede en derde plaats van barrières in het verder toepassen van de rookvrije afspraken.

Succesfactoren die het meest werden aangehaald zijn goede en frequente externe en interne **communicatie**, **actief betrekken** van burgers bij de uitwerking van Generatie Rookvrij (cf. Cocreatie) en een **lokale trekker** hebben (vb. enthousiaste schepen)

Tevredenheid materialen

Niemand van de respondenten gaf aan ontevreden te zijn over de aangeboden materialen. De meesten zijn tevreden tot zelfs zeer tevreden over het stappenplan, de argumentatienota, het ander communicatiemateriaal dat te downloaden is en het signalisatiemateriaal

Er werden ons enkele tips of suggesties gegeven ivm ondersteunende materialen, communicatie, rookvrije terreinen in het algemeen, namelijk:

- 1) De sportclubs jaarlijks op een vast tijdstip aan Generatie Rookvrij herinneren
- 2) Nationale campagne: zichtbaarheid van argumentatie via promomateriaal, om te motiveren om een inspanning te doen (cfr. rookverbod horeca vanuit het beleid, bv. uitrollen naar rookverbod op sportterreinen)
- 3) De flyers en affiches zijn niet zo aantrekkelijk. Er staat heel veel tekst op

Er werden ook enkele tips gegeven naar andere steden/gemeentes toe bij het rookvrij maken van terreinen:

- 1) Veel communiceren
- 2) Samenwerking met de regelmatige gebruiker (trainer, clubs, uitbater,...)
- 3) Controle: een GR-meter/peter (vrijwilliger, personeelslid) die rokende sportinfra-gebruikers tips en tricks meegeeft en hen "herinnert" aan de GR-afspraken
- 4) Beleid dat achter GR staat
- 5) Gezondheidsvoordelen benoemen
- 6) De regelmaat van herhaling

23 steden/gemeentes gaven aan dat ze in 2020 ook andere actie ondernamen of evenementen hebben georganiseerd in het kader van Generatie Rookvrij

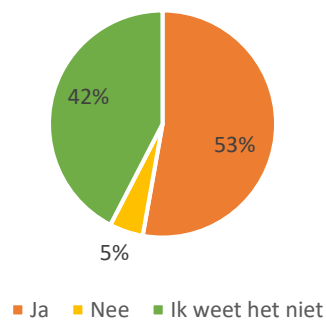
- Organiseren van rookstopcursussen
- Rookverbod kermis
- Infomoment stoppen met roken
- “Personeelsleden en bezoekers werden gevraagd om niet in het zicht van kinderen te roken tijdens speelplein en sportkampen”
- “gepland overleg met uitbater Sportcafe “
- “Opstart project ‘rookvrije sportclub’”
- “Toelichtingen bij clubs en verenigingen “
- “Rookvrij Levensloop ism de Stichting tegen Kanker “
- “Bij de geboorte van een kind biedt de gemeente een slabbetje aan van de campagne "Rookvrij ikke blij!". De laatste slabbetjes werden besteld bij LOGO. Momenteel zijn we aan het bekijken om deze te vernieuwen en samen met het boekje van Generatie Rookvrij aan te bieden bij een geboorte”
- “Rookvrije schoolomgevingen”
- “Onderhandelingen opgestart met collega's Huis van het kind in kader van rookvrije schoolomgeving en bestuur van een voetbalclub. Deze club zouden we dan als voorbeeld willen gebruiken om ook de niet gemeentelijke sportaccommodaties rookvrij te maken.”
- “Binnen het kader van buitenspeeldag werd in 2019 met banners gewerkt bij alle spelattracties (wel in 2019, aangezien in 2020 niet mocht doorgaan)”.
- “via website, Facebook en ander communicatiemateriaal 'Generatie rookvrij' onder de aandacht blijven brengen”
- “Kindergemeenteraad heeft gevraagd om alle speelterreinen rookvrij te maken, de bordjes worden aangemaakt. We hebben ook alle jeugd- en sportverenigingen een charter opgestuurd en gevraagd actie te ondernemen”

Toekomstige actieplannen

Aan alle respondenten werd gevraagd of hun stad/gemeente van plan is om in 2021 (verder) in te zetten op Generatie Rookvrij. Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat dit inderdaad het geval is (67), 53 weet het niet en een kleine minderheid (6) laat weten in 2021 niet in te zetten op Generatie Rookvrij.

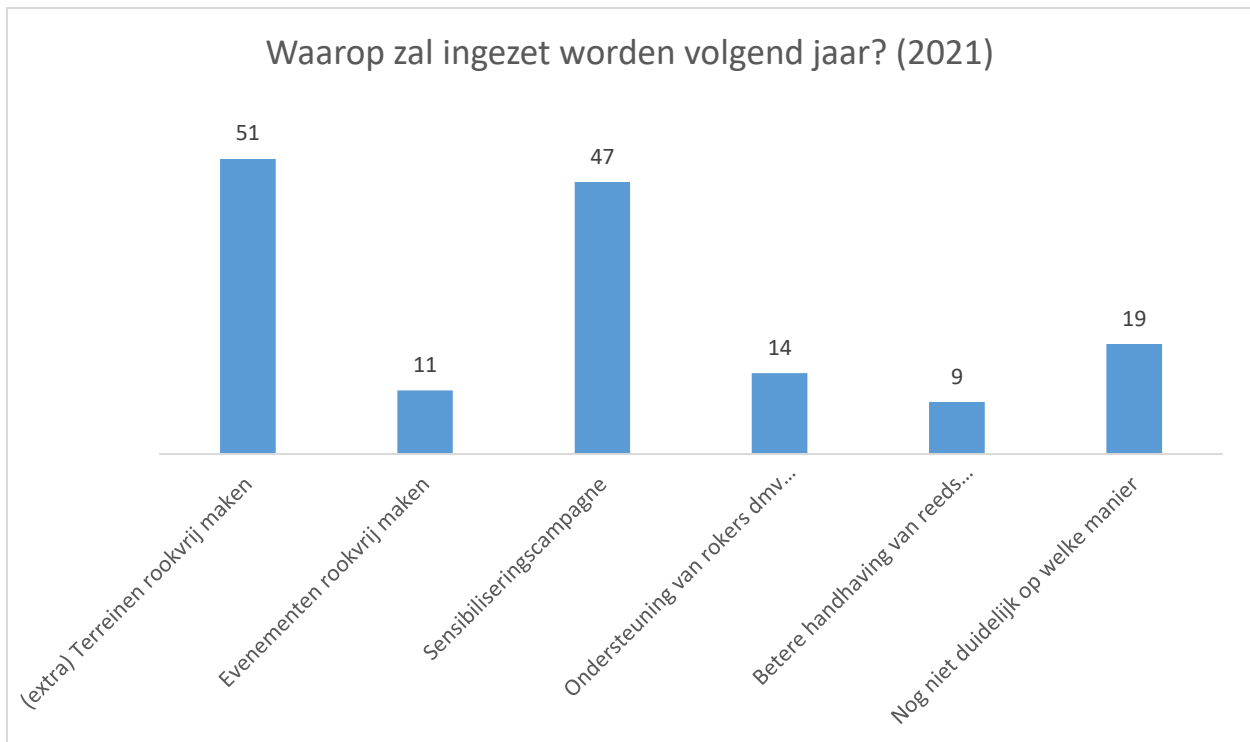
Alle steden en gemeentes die aangaven dat ze vorig jaar hebben ingezet op Generatie Rookvrij gaven aan ook in 2021 er actief op in te zetten, behalve 3 gemeentes die aangaven dat ze het niet wisten (Boechout, Melle en Waregem). Daarnaast waren 24 extra steden en gemeentes die aangaven er vorig jaar niet te hebben op ingezet maar dat in 2021 wel te willen doen.

Is uw stad/gemeente van plan om in 2021 (verder) in te zetten op GR?

Op de vraag op welke manier er precies op GR zal ingezet worden in 2021 gaven de meesten aan (extra) terreinen rookvrij te maken en sensibiliseringscampagnes te voeren. Sommige gemeentes moeten het nog uitzoeken op welke manier ze er zullen op inzetten. Er werden ook enkele andere zaken aangehaald die in 2021 zullen worden uitgevoerd namelijk

- “ondersteuningspakket voor sportclubs waardoor ze rookvrij kunnen worden”
- “ondersteuning van scholen die een rookvrij gezondheidsbeleid willen uitwerken ivm project Gezonde School”
- “Verplaatsen van rokerszone's uit het zicht en/of weg van de ingangen “
- “Provinciaal domein rookvrij”
- “WK wielrennen, rookvrije ruimten zullen voorzien worden en wordt gekoppeld aan onze rookvrije sportclub actie “
- “uitdiepen v/d bestaande acties”
- “er is nu een klankbordgroep opgericht ivm het maken van een rookvrije gemeentelijke sportsite; deze komt begin december voor de eerste keer samen om ideeën te verzamelen ivm mogelijke acties bvb. via kinderraad of tienerraad, jeugdraad, sportclubs of... en ivm mogelijk andere locaties, bij evenementen enz. ... in volle uitrolfase...”

Als laatste polsten we of de stad/gemeente dit jaar andere initiatieven heeft ondernomen rond roken die in de stad/gemeente niet kaderen binnen Generatie Rookvrij.

- Organiseren van rookstopcursus
- “Via een preventieambtenaar wordt er toezicht gehouden op het roken en proberen we het te beperken”.
- “Scholenoverleg met de secundaire scholen waarbij tabakspreventie ook aanbod komt. De leerlijn verslavingspreventie in het onderwijs”
- “Activiteit in de buitenschoolse kinderopvang”
- “Op de borden in de speeltuin staat volgende boodschap 'Rookvrij is fijn'. Dit omdat we een rookvrije speeltuin wel belangrijk vinden maar dat wij afgelopen jaar nog geen tijd hebben gehad om een traject rond Generatie Rookvrij op te starten”
- “In samenwerking met de middenschool wordt gewerkt aan rookvrije klassen”
- “Plaatsen van borden verboden te roken. Rokerszone beperken tot 1 buitenzone. Rookverbod is opgenomen in het arbeidsreglement Personen aangesproken omtrent hun rookgedrag. Verboden te roken in de wagens”
- “Gemeentelijk rookbeleid/ de meerwaarde van het project Generatie Rookvrij is onvoldoende duidelijk voor mij”
- “Jeugd-evenement "Jeugddag" (laatste wel in 2019, mag er geheel niet op het terrein gerookt worden. Tijdens speelpleinwerking tijdens alle schoolvakanties mag er ook niet op het speelterrein gerookt worden”

Lessons learned en acties te ondernemen

Wat leren we nu uit deze resultaten en hoe kunnen we hier verder mee aan de slag? De werkgroep 'rookvrije gemeentes' kwam samen om dit te bespreken en is blij om te zien dat er in 2020 ondanks corona toch heel wat gemeentes actief waren op vlak van Generatie Rookvrij.

- 26 gemeentes gaven aan meer informatie te willen over Generatie Rookvrij. Er wordt bij de logo's nagevraagd of ze die gemeentes die onder hun regio vallen hiervoor willen contacteren
- Er werd aangegeven dat het levendig houden van het project als moeilijk wordt ervaren door de lokale besturen. In de werkgroep 'rookvrije gemeentes' wordt bekeken hoe we gemeentes hierbij kunnen helpen
- We constateren dat het vooral middelgrote en grote gemeentes zijn die actief zijn binnen Generatie Rookvrij. Vrij logisch aangezien in kleinere gemeentes vaak minder middelen en personeel aanwezig is om hierop in te zetten. In de werkgroep 'rookvrije gemeentes' wordt bekeken hoe we ook kleinere gemeentes kunnen aansporen om aan te sluiten en zich te engageren.
- Uit de resultaten komt naar voor dat heel wat gemeentes antitabaksinitiatieven nemen, die niet per se gekaderd zijn binnen Generatie Rookvrij, bijvoorbeeld rookstopcursussen. In de werkgroep 'rookvrije gemeentes' wordt bekeken hoe we ervoor kunnen zorgen dat deze initiatieven ook kaderen binnen Generatie Rookvrij
- Op 20 april 2021 vindt een webinar over 'rookvrije omgevingen' plaats, georganiseerd door Generatie Rookvrij. Alle labelhouders, charterpartners en gemeentes die vragenlijst hebben ingevuld worden hiervoor uitgenodigd. Ook de resultaten van deze bevraging zullen daar besproken worden. Nadien wordt het rapport ook naar alle respondenten gestuurd.
- Bepaalde zaken uit de resultaten zullen gecommuniceerd worden via social media, eventueel via een infographic, ter inspiratie voor andere gemeentes.
- Komende maanden wordt hard gewerkt aan het verbeteren van communicatiestrategie en actieplan (met externe ondersteuning). De resultaten van deze vragenlijst zal ook dienen als input voor communicatiestrategie en actieplan.